

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

מופק בסיוע של:
ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לשירותים רוחניים בתפוצות

חמדת ימים HEMDAT YAMIM

נשא - שבועות תשע"ז

פרשת שבוע

מפין הגזרים – מברית בין הבתרים

ומקריעת ים סוף ועד ליום ירושלים וחג השבועות (חלק ה)

הרב יוסף כרמל, ראש כולל "ארץ חמדה"

בחמדת ימים לפרשיות **נשא** ו**בהעלותך** תשס"ז, עסקנו בהפטרות פרשת נשא והמשמעות הלאומית של נשיאת הנשים הפלשתיות בידי שמשון. הסברנו כי לקיחת בנות הפלשתים בידי שמשון הייתה בבחינת הכרזת עצמאות – 'תם שלטון הפלשתים על עם ישראל' (ובמיוחד על שבט יהודה, אמו של שמשון [גיבורת ההפטרה] הייתה בת לשבט יהודה).

הוכחנו זאת מרשימה של מושגים המופיעים בפרשיות העוסקות בנישואים אלה, שכולם קשורים לשלטון והנהגה. ערב חג השבועות נזכיר לציבור כי גם מגילת רות עוסקת בשאלה מדוע עם ישראל ובמיוחד שבט יהודה היו משועבדים, תחת שלטון הפלשתים, במשך מאות שנים, עד ימי דוד. דוד המלך היה הראשון שהכריז את הכרזת העצמאות של מדינת ישראל הראשונה (איננו יודעים באיזה תאריך). דוד היה גם הראשון שהכריע בשאלה היכן נמצא המרכז הרוחני-תורני של עם ישראל בארץ ישראל, היכן הוא המקום אשר יבחר ד'. ירושלים היא עיר הבחירה מאז ימי דוד המלך ולעולם. ירושלים מאחדת בתוכה גם את הצד הלאומי והשחרור הפוליטי מעול זרים שבא לידי ביטוי בברית בין הבתרים ובקריעת ים סוף, וגם את הצד הרוחני-תורני כמקום המקדש והמשפט ששכנו זה לצד זה בהר הבית בירושלים. הענף שחפץ על ההר והאש שירדה מן השמים בהר סיני בזמן מתן תורה ירדו אחר כך על המקדש בירושלים, על מכוון לשבתך עולמים, שנבנה על ידי דוד ושלמה, בהר המוריה. "הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְקֹנֶה אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל שְׂכָנְיֶיכֶם לְשׁוֹם אֵת שְׁמוֹ שֶׁם לְשָׁכְנוֹ תִדְרָשׁוּ וּבָאתָ שָׁמָּה" (דברים י"ב ה).

בעקבות זאת, נאיר ונעיר על התופעה הבאה. ספר יהושע עוסק בעיקר בכיבוש הארץ וקיום המצווה של "וְהִירָשְׁתֶּם אֶת הָאָרֶץ וְיִשְׁבְּתֶם בָּהּ כִּי לָכֶם נָתַתִּי אֶת הָאָרֶץ לְרִשְׁתָּהּ אֹתָהּ: וְהִתְנַחַלְתֶּם אֶת הָאָרֶץ בְּגִזְרֵל לְמִשְׁפַּחַתְיֶיכֶם לְרֵב תִּרְבּוּ אֶת נַחְלָתוֹ וְלִמְעַט תִּמְעִיט אֶת נַחְלָתוֹ אֶל אֲשֶׁר יֵצֵא לוֹ שָׁמָּה הַגִּזְרֵל לוֹ יִהְיֶה לְמִטּוֹת אֲבֹתֵיכֶם תִּתְנַחֲלוּ" (במדבר פרק ל"ג נג-נד).

יהושע בן נון כנראה לא עסק בהקמת מוסדות שלטון מדיניים לדורות. הוא שאב את כוחו מנבואת משה ומהמינוי שקיבל עוד בחייו של מורו ורבו. כמנהיג הוא גם עסק בחיזוק הברית בין הקב"ה-המלך והעם. כך מוכח מנוסח הברית שהיה מקובל, כנראה, בכל הדורות "וַיִּקְרָא יְהוֹשֻׁעַ אֶת הַכָּהֵן בֵּין יְקֹנֶה וּבֵין הַמְּלִיךְ וּבֵין הָעָם לְהִיּוֹת לָעָם לִיקְנֹק וּבֵין הַמְּלִיךְ וּבֵין הָעָם" (מלכים ב' י"א ז).

יהושע בן נון לא עסק בבירור השאלה מהו המקום אשר יבחר ד', הוא לא עסק בבניין בית המקדש. שילה הייתה בבחינת קיבוע המצב של "משכן" בלבד. ספר שופטים ברובו הגדול עוסק בגיבוש מנהיגות מקומית. השופטים לאורך כל התקופה, לפי פשט הכתובים, לא היו דיינים אלא מנהיגים. בספר שמואל א, בימי שאול, התחילה לעלות על הפרק שאלת הקמת המדינה ובחירת מלך לכלל הציבור, מלך שיעביר את ההנהגה לצאצאיו. גם שאול לא עסק באופן מודע ושיטתי בנושא המקדש (למעט אותו לילה נורא הוד בניית ברמה, בהשתתפות הנביא שמואל ומחליפו דוד).

בימי דוד נבחרה משפחת המלוכה, הוקמה מדינת היהודים והוקמה מערכת המשפט של המלך העוסקת בעיקר בנושא הפלילי. רק אז התחיל העיסוק האינטנסיבי בשאלת המקדש. הבניה בפועל התרחשה בימי שלמה.

הסדר ברור – קודם כל הבירור של הצד הלאומי-הממלכתי ורק אחריו הבירור והעיסוק בפועל בבניין המקדש ומערכת המשפט התורנית שלצידה, בצורתה האידאלית.

קודם כל קריעת ים סוף ואחר כך הר סיני – הר המור – מתן תורה. תחילה, העיסוק בהורשת הארץ וכינון מוסדות השלטון ורק אחר כך בנין המקדש בהר המוריה. קודם, שביעי של פסח ויום העצמאות, ורק אחר כך יום ירושלים וחג מתן תורה.

הבה נתפלל כי כשם שזכינו לאתחלתא דגאולה מבחינה מדינית וזכינו לאתחלתא דגאולה מבחינה תורנית (מעולם לא היה דור כדורנו, שבו מלאה הארץ תורה כמים לים מכסים), כך נזכה גם להתקדמות בניין מערכת המשפט התורנית שתקדש שם שמים בכל פעולותיה (אנחנו מצדנו נמשיך לפתח את בתי הדין לממונות, בדרך זו) עד שנגיע לזמן בו נזכה להשכנת שכינה ב"מְקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְקֹנֶה אֱלֹהֵיכֶם".

לעיין ר' אליהו כרמל ז"ל נלביע חי' באייר תשע"ו	לעיין מר שמואל שמש ז"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' נלביע י"ז בסיוון תשע"ד	לעיין רבי יעקב בן אברהם ועיישה וחנה בת יעיש ושמה סבג ז"ל	לעיין ר' מאיר בן יחזקאל שראג ברכפלד ז"ל	לעיין מרת שרה ונגרובסקי בת ר' משה זאב ע"ה נלביע י" בתמוז תשע"ד	לעיין הרב אשר וסרטיל ז"ל נלביע ט' בכסלו תשס"ט
--	--	--	--	--	---

לעיין יחזקאל צדיק ז"ל, נלביע י"א באייר תשע"ו
מש' ארץ חמדה' אבלה על מותו של חברנו האהוב הרב ראובן אברמן ז"ל, חבר הנהלת 'ארץ חמדה'
איש תורת אמת שגורה בפיו, מחנך דגול ואיש המעלה מכל הבחינות.
לעיין הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד

Eretz Hemdah

2 Bruriya St. POB 8178 Jerusalem 91080
Tel: 972-2-5371485 Fax: 972-2-5379626

ארץ חמדה, ע"ר

רח' ברוריה 2 ת.ד. 8178 ירושלים 91080
טל' 02-5371485 פקס: 02-5379626

www.erezhemdah.org info@erezhemdah.org

ניתן לקרוא את הדברים גם באתר האינטרנט

חמדת האנציקלופדיה התלמודית

הפרשה בהלכה

השמרו לכם עלות בהר

במתן תורה הוזהר העם: "השמרו לכם עלות בהר ונגוע בקצהו" (שמי יט, יב). מעין אותה אזהרה חוזרת בעת מתן לוחות האחרונות: "ואיש לא יעלה עמך וגם איש אל ירא בכל ההר, גם הצאן והבקר אל ירעו אל מול ההר ההוא" (שמי לד, ג). האזהרה השניה אף חמורה מהראשונה, שכן הוזהרו אף לא להיראות בתחתית ההר, באותו מקום שבו עמדו בעת מתן תורה, ולבקר היה אסור לרעות אף כנגד ההר. ואם בראשונות עלו עם משה זקני ישראל, הרי באחרונות: "ואיש לא יעלה עמך".

מהכתוב "לא תגע בו יד" דרשו במכילתא שאין איסור במשכן ובמקדש – "בו", לא בשילה ולא באהל מועד ולא בבית עולמים. משום כך איננו מוזהרים שלא לגעת באבני הכותל, למרות שיתכן שאסור לנו להיכנס אל המיתחם שמעברו האחר של הכותל - כניסה לטמאים נאסרה, אך לא נגיעה. אמנם יש שחששו להתקרב אל הכותל כיון שעלולים הם להכניס אצבעות בין אבני הכותל, וקיימת דעה שביאה במקצת, אף היא ביאה שאסורה.

יצוין כי יש מהמפרשים שהבינו שמהאיסור "לא תגע בו יד" לא נתמעטו המשכן והמקדש, אלא אדרבא נתרבו - שגם בהם אסור לנגוע. אבל פשט הלשון שבמדרש ההלכה מורה כמו שהובא לעיל, שאלו נתמעטו מאיסור נגיעה.
ע"פ הערך הגבלה בכרך ח

יום טבוח

יום טבוח הוא היום שלאחר חג השבועות, שבו מקריבים את קרבנות החג שאסור היה להקריב בחג. נשמע מוזר: 'קרבנות חג' שאסור להקריב בחג. אבל כך הוא הדבר לפי בית שמאי, הסוברים שעולת החגיגה – וי"א: גם שלמי החגיגה - אינם קרבים ביום-טוב. לשאר הרגלים (פסח וסוכות) יש חול המועד לשם כך, ואילו לחג השבועות יש הימים שלאחריו, ובעיקר (זריזים מקדימים) היום שלמחרת החג.

בעצם המושג 'יום טבוח' קיים רק לפי בית שמאי, כי לפי בית הלל קרבנות אלו קרבים בחג; אלא שגם לפי דעתם, אם חל שבועות בשבת (דבר שאינו קורה לפי הלוח הקבוע שלנו), נדחים קרבנות אלו ליום שלמחרת. אלא שדווקא אז מתעוררת בעיה: הצדוקים שפירשו ש"ממחרת השבת" כוונתו תמיד ליום ראשון בשבוע, ממילא להם תמיד יחול חג השבועות בשבת. ואם אנחנו נציין את יום ראשון זה - כשבועות חל בשבת - כיום טבוח, עלול משהו לחשוב שקיבלנו את דעתם. משום כך, אף שבדרך כלל יום טבוח אסור בהספד ובתענית, כשהוא חל ביום ראשון - הוא מותר.

אנו, שאין לנו קרבנות לא בחג ולא למחרתו, מציינים את 'יום טבוח' כשם שאנו מציינים את כל שבעת ימי התשלומים של חג השבועות (עד י"ג בסיון) - באי אמירת תחנון.
ע"פ הערך יום טבוח בכרך כב

רפואה והלכה

יום-טוב

מתוך: א. שטינברג, אנציקלופדיה הלכתית רפואית, מהדורה חדשה תשס"ו, כרך ד, ערך מועדים, טורים 349 - 360

כללי - מספר ימים בשנה נקראים בתורה בשם מועדים ואלו הם: ראשון ושביעי של פסח, ראשון ושמיני של סוכות, שבועות, ראש השנה ויום-הכיפורים. כל אלו נקראים בלשון חז"ל ימים טובים, ובדברי קבלה גם ימי הפורים נקראים ימים טובים [1]. כל המועדים נקראים בתורה גם מקראי קדש וגם שבת, מלבד יום-הכיפורים שנקרא שבת שבתון.

ערבי ימים-טובים

הקזת דם - בזמן התלמוד אסרו חז"ל להקזי דם בערב חג השבועות משום סכנה, שבו יצא מזיק לעולם ששמו טבוח [2], וגזרו חכמים שלא להקזי דם בכל ערבי ימים טובים [2]. יש מי שכתב, שערב ראש השנה וערב יום הכיפורים אינם בכלל האיסור [3]. יש הסבורים, שדין זה נכון גם בימינו, ואסור להקזי דם בכל ערבי ימים טובים [4], פרט לערב יום-טוב האחרון של פסח, שאינו רגל בפני עצמו [5]. אבל אם חל יום-טוב ביום ראשון בשבוע, מותר להקזי בערב שבת שלפניו [6]. יש מי שכתב, שכן צריך להיות מנהג האשכנזים [7]. אכן, אם יש חשש סכנה בהימנעות מפעולה זו בערבי ימים טובים, מותרת ההקזה בערב יום-טוב גם לשיטה זו [8], ואפילו בערב שבועות [9]; ויש הסבורים, שבימינו לא חל דין זה כלל, ומותר להקזי דם לרפואה בערבי ימים טובים [10], משום שלשיטתם נאמר דין זה דווקא לימי התלמוד [11], או שכיוון שדשו בה רבים, הרי שומר פתאים ה' [12]. יש מי שכתב, שכן צריך להיות מנהג הספרדים [13].

בדיקות דם - יש מי שכתב, שמכל מקום הוצאת דם לבדיקה רפואית איננה דומה להקזת דם, ולפיכך אין היא בכלל הגזרה, ומותר לבצע בדיקות דם לכל השיטות [14]; ויש מי שכתב, שמכל מקום טוב להימנע גם מזה [15].

ניתוחים - יש שלמדו מכאן, שיש להימנע בערבי ימים טובים מכל פעולה רפואית פולשנית, כגון ניתוחים, אלא אם כן יש חשש סכנה בדבר, או שעקב כך יתבטל תורו, ויצטרך לחכות זמן רב, והדבר יהיה כרוך בסבל רב [16].

יום-טוב

רפואה ביום-טוב - כל דיני הרפואה ביום-טוב דינם כמו בשבת [17]. לפיכך, חולה שאין בו סכנה, אסור לעשות עבורו ביום-טוב כל דבר שכרוך בעשיית מלאכה, ואפילו בישול תרופה כלשהי, וכן אסור להעביר עבורו תרופה מרשות לרשות, במקום שאין בו עירובי-חצירות, אלא אם כן הוא מעביר את התרופה בדרך שינוי, או שגם דרך אדם בריא לאוכלה [18]. ואפילו אם מדובר בטיפול רפואי שהוא בדרך אכילה, אם הדבר איננו ראוי לבריאים אלא רק לחולים, אין הוא מוגדר כדבר השווה לכל נפש, ולפיכך הוא אסור לחולה

שאינו בו סכנה כמו בשבת [19].

תרופות ביום-טוב - ביחס ללקיחת תרופות ביום-טוב מצינו דעות חלוקות בין הפוסקים, שכן בתלמוד בבלי אין כל דיון ביחס לתרופות ביום-טוב, וכן ברמב"ם ובטוש"ע לא נכתב בפירוש דין רפואה ביום-טוב, שאיננה כרוכה בעצמה באיסור; ולעומת זאת מצינו בתלמוד ירושלמי כמה מקורות הדנים בענין רפואה ביום-טוב, מהם אוסרים [20], ומהם מתירים [21]: יש האוסרים מנימוקים שונים: משום גזירת שחיקת סממנים כמו בשבת [22]; משום שלא ידוע בבירור אם תהא ההנאה מגעת ביום-טוב [23]; משום שאינו שווה לכל נפש [24]; משום ביטול עונג יום-טוב, והפרת שמחת החג [25], והיינו דווקא בתרופות שגורמות הרגשה רעה; על פי הדרשה 'אך אשר יאכל לכל נפש' [26], יאכל - לא לרפואה [27]; ויש מי שכתב, שמשום ששבת ויום-טוב אחד הם, אין זה גדר של גזרה לגזרה, ואפילו בדבר שאינו שייך ביום-טוב [28]. יש מי שכתב, שלרוב הראשונים אסור לשתות דבר משום רפואה ביום-טוב ראשון [29].

יש המתירים בתנאים מסויימים: אם ברור לו שתהא ההנאה מהתרופה מגעת ביום-טוב, ותועלתה תהיה מיידית, כגון שישקיט את כאביו [30]; אם התרופות אינן גורמות לצער ולביטול שמחת יום-טוב [31]; אם יש לו צער וצורך קצת, מותר להתחיל בטיפול תרופתי ביום-טוב, ואם התחיל מערב יום-טוב, מותר להמשיך ביום-טוב גם ללא כל צער [32].

ויש הסבורים, שאין כלל איסור לקיחת תרופות ביום-טוב [33]. מותר להוציא תרופות עבור חולה שאין בו סכנה מרשות לרשות ביום-טוב [א33].

עקירת שן - יש מי שכתב, שמותר לעקור שן ביום-טוב לצורך רפואה [35]; ויש מי שסובר, שהוצאת שן מותרת רק ביום-טוב שני של גלויות, ורק על ידי גוי [36].

טלפון - ביום-טוב מותר לטלפן אפילו עבור חולה שאין בו סכנה, ואפילו על ידי יהודי [37]. והטעם: רוב הפוסקים סבורים, שהמצאת אש ביום-טוב אינה אסורה אלא מדרבנן, ולכן אף אם נדלקת נורית במרכזיה - מותר.

מת המוטל לקוברו ביום-טוב ראשון - לא יתעסקו בו ישראל, ואפילו יסריח, אבל יתעסקו בו עממים, אפילו מת בו-ביום, ואפילו אם יכולים להשהותו עד מחוץ לארץ [38]. יש אומרים, שכל זה בעשיית קבר, ארון ותכריכין, אבל להליש את המת, ולחמם לו מים לטהרו, ולהוציאו ולשומו בקברו, מותר על ידי ישראל [39]; ויש אומרים, שאף דברים אלו לא התירו בישראל, וצריך לעשותם על ידי נכרים [40]. ומכל מקום מי שרוצה לנהוג כדעה המקילה, בוודאי אין למחות בידו [41].

מת ביום-טוב ראשון אסור להלינו עד יום-טוב שני של גלויות כדי שיתעסקו בו ישראל, אלא מוטב שיקברוהו גויים ביום הראשון [42]. ודין זה נכון אפילו בתלמיד חכם [43]. ואם עברו והשהו את המת ליום-טוב שני - יש מי שכתב, שלא יקברוהו ישראל משום קנס [44]; ויש מי שכתב, שאין לקנוס את המת בגלל שאחרים נהגו שלא כדן [45].

קבורת חלקי גוף - חלקי גוף שהוצאו לצרכי השתלה, אסור לקוברם ביום-טוב, אפילו על ידי גוי, ואסור להוציאם אלא על ידי גוי, ומותר לטלטלם על ידי כהן ותינוק [46].

בענין **קבורת נפל** ביום-טוב - ראה ערך ילוד.

יום טוב שחל להיות ביום ששי, ויש לפנינו חולה שכעת איננו זקוק לטיפול שיש בו חילול שבת ויום-טוב, אך לפי מהלך מחלתו מסתבר מאד שמחר, ביום שבת, יצטרך לטיפול כזה - יש מי שכתב, שעדיף לתת לו את הטיפול ביום-טוב שהוא רק איסור לאו, אם על ידי זה יוכלו למנוע טיפול בשבת שהוא באיסור סקילה [47]; ויש מי שכתב, שאם ביום-טוב אין סיבה לטיפול רפואי, אסור לחללו, אף אם בכך ימנעו חילול שבת שהוא חמור יותר, ורק אם מצבו של החולה יוחמר על ידי העיכוב בטיפול, או אם יש ספק שמא לא יועיל הטיפול למחרת, צריך לטפל בו ביום-טוב [48].

יילוד בהמה - אין מיילדים את הבהמה ביום-טוב, אבל מסעדים אותה, היינו אוחזים בוולד שלא יפול לארץ, ונופחים לו בחוטמו, ונותנים החד בפיו [49].

יום-טוב שני של גלויות

טיפול רפואי שאיסורו משום שבות - מותר לעשותו ביום-טוב שני של גלויות, פרט ליום-טוב שני של ראש השנה, אפילו על ידי ישראל, ואפילו עבור חולה שאין בו סכנה [50], ואפילו כשהמחלה איננה כוללת כל הגוף, אלא חושש רק באחד מאיבריו, שעל ידי זה מרגיש הצער בכל הגוף [51], ומותר אפילו לכתחילה, וללא כל שינוי [52].

תרופות - מותר לקחת תרופות ביום-טוב שני של גלויות [53], ומותר לקחת גם כדורי שינה ביום-טוב שני [54], פרט ליום-טוב שני של ראש השנה, שדינו כיום טוב ראשון [55].

טיפול רפואי שאיסורו מן התורה - אסור לעשותו ביום-טוב שני של גלויות [56]. ואם חלה כל גופו, מותר רק על ידי גוי [57]. יש מי שכתב, שעדיף לעשות מלאכה להצלת נפשות על ידי בן ארץ ישראל הנמצא בחו"ל ודעתו לחזור לארץ, שלגביו האיסור קל יותר [58]; ויש מי שכתב, שאין הבדל אם המלאכה לפיקוח נפש נעשית על ידי בן ארץ ישראל או בן חו"ל, מכיוון שכל איסור יום-טוב שני של גלויות הוא רק מדרבנן, ובמקום פיקוח נפש מותר לעשות מלאכה, ואין זה דומה לשבת, שאז יש להדר להפחית באיסורים [59].

יש מי שנסתפק אם מלאכה מן התורה ביום-טוב שני של גלויות מותרת עבור חולה שאין בו סכנה על ידי שינוי [60].

קידוש - חולים המאושפזים בבית חולים, ויש צורך לקדש עבורם בליל יום-טוב שני של גלויות מבעוד יום, מותר לעשות כן בימים האחרונים של פסח וסוכות, בשני הימים הטובים של ראש השנה, וביום-טוב שני של שבועות, אבל יש להחמיר לקדש בלילה בימים טובים הראשונים של פסח וסוכות, וביום-טוב ראשון של חג השבועות [61].

בן ארץ ישראל שנסע לחו"ל בגלל מחלה על דעת לשוב אחרי שיתרפא, דינו כבן ארץ ישראל, ואינו נוהג יום-טוב שני של גלויות, ואפילו אם הטיפול הרפואי עלול להימשך כמה שנים, וגם ייאצל החולה לעסוק בפרנסה קבועה במשך שהותו שם, כיוון שמטרתו היא רק לשם כך, ודעתו לחזור לארץ ישראל בגמר הטיפול, הרי הוא נידון כבן ארץ ישראל [62].

מת ביום-טוב שני של גלויות - יתעסקו בו ישראל לקוברו, אפילו ביום טוב שני של ראש השנה [63]. יש אומרים, שהכוונה להתיר את כל צרכי הקבורה, כולל עשיית הקבר, ארון ותכריכין וכיו"ב, ואפילו אפשר בעממים, יתעסקו בו ישראל [64]; ויש אומרים, שאם אפשר בעממים עושים את הקבר, הארון והתכריכים על ידי גוי, ושאר הדברים עושים על ידי ישראל, כמו ביום-טוב ראשון, אלא שאם אין אפשרות על ידי גוי, מותר על ידי ישראל [65].

מקורות והערות

[1] אסתר ט יט, כב; [2] שבת קכט ב; [3] שו"ת רבבות אפרים ח"א סי' שמ; [4] דרכי משה, או"ח סי' תסח סק"ג, ורמ"א או"ח תסח י; לבוש או"ח סי' תצג ס"ה; מג"א שם סקמ"ז; שו"ע הרב או"ח תסח יב; מטה אפרים סי' תרכה ס"י; כף החיים סי' תסח סקצ"ט; מועד לכל חי סי' ח ס"ב. וראה מה שהביא בשו"ת מהר"י ברונא סי' קיח; [5] מג"א סי' תסח סקמ"ז. וראה בשו"ת ציץ אליעזר שם, מה שכתב על דבריו; [6] יפה ללב או"ח סי' תסח סק"ד; [7] שו"ת ציץ אליעזר ח"יב סי' מו; [8] א"ר או"ח סי' תצג סק"ט; מ"ב סי' תסח סקל"ח; [9] מטה אפרים סי' תרכה ס"י; [10] כך משמע שיטת הרמב"ם והטוש"ע, שדין זה לא מוזכר אצלם כלל; [11] שו"ת ציץ אליעזר ח"יב סי' מו; [12] רי"ף, הובא בדרכי משה שם; פרי"ח

אוי"ח סוסי תסח. וראה בא"ר או"ח ס"י תצג סק"ט; [13] שו"ת ציץ אליעזר, שם; [14] שו"ת רבבות אפרים ח"א ס"י שמ; [15] תורת היולדת פמ"ו ס"ד; [16] שו"ת ציץ אליעזר שם. וראה שם, שמסתפק בדן ניתוחים, ובפרט ליוצאי עדות הספרדים, שיש מקום להקל; [17] חיי אדם יו"ט קג ב; קיצושו"ע צח לג; [18] שמירת שבת כהלכתה פ"ג סכ"ה, ובהע"ז, בשם הגר"ש אויערבאך; [19] ראה שמירת שבת כהלכתה פ"ב הע"ו לו, ושם פ"ג סכ"ד והע"ז פט; [20] ירושלמי שבת יז ב; ביצה ד ד. ובתוספתא כפשוטה מו"ק פ"ב ה"ו הוכיח מירושלמי פסחים פ"ד ה"ח 'אין מונעים רפואה במועד [היינו חול המועד] מאדם ומבהמה, משמע שביום טוב אסור; [21] ביצה ה ב. וראה בשו"ת אבני נזר חאו"ח ח"ב ס"י שצד; שו"ת עבודת השם חאו"ח ס"י ד; שו"ת מהרש"ם ח"ו, באהלי שם מנכד המחבר, קוני דיני יו"ט, אות ג; א. שטינברג, אסיא, א, עמ' 33 ואילך; [22] מ"א ס"י תקלב סק"ב, ובפרמ"ג בא"א שם; מחצית השקל ס"י תריג סק"ד; המהרש"ם בהג' אורחות חיים ס"י תקלב; מ"ב ס"י תקלב סק"ה. וכן משמע שיטת הרמב"ם, הרשב"א, המאירי והריב"ב - הובאו דבריהם בשטמ"ק ביצה שם. וכבר הקשו על שיטה זו, שהרי שחיקת סממנים אסורה מדרבנן מדין טוחן, וטחינה ביו"ט אינה אסורה אלא מדרבנן - טושו"ע או"ח תצה ב; וכן שייך להתיר ביו"ט מטעם מתוך - ראה ספר החיים ס"י שכח פ"ו; שו"ת עבודת השם חאו"ח ס"י ד; שו"ת ציץ אליעזר ח"ח ס"י טו פט"ז אות ז; תו"ש מילואים לכת"ב י"א, אות לו. ואמנם ראה בריטב"א, מובא בשטמ"ק ביצה כב א, ובב"י או"ח ס"י תריג, שאין לאסור משום שחיקת סממנים ביו"ט. וראה מה שכתב בנידון בנפש חיה ס"י תצו ס"ב; הרב ב. הירשמן, הלכה ורפואה, א, תש"מ, עמ' קצ ואילך. ובעניין גזירת שחיקת סממנים ביחס לתרופות - ראה ע' שבת הע' 483 ואילך; [23] ריטב"א, מובא בשטמ"ק ביצה כב א; מ"מ יו"ט א כד; [24] נחל אשכול ה"ל מו"ק ס"י מג אות ד; אמרי בינה ה"ל יו"ט ס"י ב; שמירת שבת כהלכתה פ"ג סכ"ד. וכן משמע בירושלמי שבת יז ב, לפי פירוש הפנ"מ שם, שאיסור רפואה ביו"ט הוא מפני שאינו אוכל נפש, ומוכיח כן בתו"ש מילואים לכת"ב י"א אות לו מירושלמי ביצה ד ד; ירושלמי שבת ז ב; ראב"ה ביצה ס"י תשנה. וכן משמע מהרמב"ן בתורת האדם, סוף שער מיחוש, שיסוד האיסור משום שאינו שווה לכל נפש. וראה בס' שמירת שבת כהלכתה שם, הע' פט, בגדרי דבר השווה לכל נפש. אך ראה בשו"ת אבני נזר חאו"ח ח"ב ס"י שצד אות ח, בשו"ת בגדי כהונה חאו"ח ס"י ז, ושו"ת ציץ אליעזר ח"ח ס"י טו פט"ז אות ו, שרפואה נקראת דבר השווה לכל נפש; [25] קרן אורה מו"ק י ב; בעל שפת אמת, בשו"ת אבני נזר חאו"ח ח"ב ס"י שצד-שצה; תו"ש מילואים לכת"ב י"א, אות לו. וראה עוד בחליפת האגרות בין בעל האבני נזר לבין בעל השפת אמת, באוצר מכתבים ומאמרים מבעל השפת אמת (תשמ"ו), עמ' כג ואילך; [26] שמות יב טו; [27] 03 מדרש חפץ, הובא בתו"ש שמות פ"ב אות שמב. וראה בתו"ש מילואים לכת"ב י"א אות לו, ובשו"ת דברי מנחם ח"ד ס"י ב, שזהו מקור חדש לאיסור, והטעם אינו משום שחיקת סממנים, אלא בגלל הפרת שמחת החג. וכתב שם, שהוא דרש חדש שלא נמצא במקורות ספרי חז"ל, ומוכיח שבדרך כלל לשון 'יאכל' ממעט רפואה - סוכה מ א; ירושלמי שביעית ז א; רמב"ם שמיטה ויובל ה יא; שו"ת רדב"ז החדשות ח"א ס"י תצט; [28] שו"ת שבת הלוי ח"ח ס"י פב אות ג. והוא על פי ביצה יח א ותו"ס שם, לענין טבילת כלים בשבת ויו"ט; [29] שו"ת מהרש"ם ח"ו, באהלי שם מנכד המחבר, קונט' דיני יו"ט, אות ג; [30] שו"ת אבני נזר חאו"ח ח"ב ס"י שצד-שצה; שו"ת בגדי כהונה חאו"ח ס"י ז-ח; שו"ת ציץ אליעזר ח"ח ס"י טו פט"ז. וראה ריטב"א, הובאו דבריו בשטמ"ק ביצה כב א; שו"ת זכר יהוסף ס"י קצו; [31] בעל שפת אמת, בשו"ת אבני נזר חאו"ח ח"ב ס"י שצד-שצה; תו"ש מילואים לכת"ב י"א, אות לו; הגר"ש אלישיב, מוריה, אלול תשנ"ח, גליון א-ב (רג-ד); [32] ס' החיים ס"י שכח פ"ו. וראה מה שכתב על דבריו המהרש"ם בהג' אורחות חיים ס"י תקלב; [33] הגה' רא"מ הורו"ץ, שבת קלד ב; שו"ת עבודת השם חאו"ח ס"י ד. וכן משמע בירושלמי ביצה ה ב, ובב"י או"ח ס"י תריג. וראה עוד בילקוט יוסף, ח"ד שבת כרך ד, ס"י שכח ס"י. וראה שם בהע"ז, נ, שלדעת הגר"ע יוסף יש להכריע להקל; [33א] שו"ת תשובות והנהגות, ח"ג ס"י קנא; [34] מחצית השקל ס"י תקלב סק"ב; מנחת שבת ס"י צא סק"ג; ילקוט יוסף ח"ד שבת כרך ד, ס"י שכח סוף הע"ז נה. וכן משמע מחיי אדם קג ב; [35] שו"ת עבודת השם חאו"ח ס"י ד; [36] שו"ת אהלי יעקב ס"י מא; שע"ת או"ח ס"י תצו סק"ב. וראה שו"ת ציץ אליעזר ח"ח ס"י טו פט"ז אות ז; [37] הגר"ש אויערבאך, הובאו דבריו בנשמת אברהם חאו"ח ס"י תקב סק"א; [38] ביצה ו א; רמב"ם יו"ט א כג; רא"ש ביצה פ"א ס"י ה; טושו"ע ורמ"א או"ח תקכו א. וראה במ"ב שם סק"א, שגם לקראים אסור לקבורו. וראה בבאוו"ל שם ד"ה ואפילו, שלשטית היש"ש אין לקבורו אפילו על ידי עממים, אך דעה זו נדחתה מהלכה. וראה עוד בס' מלאכת יו"ט אות סא ואות ע; [39] טושו"ע שם. וראה ברמ"א שם; [40] שו"ת הרדב"ז ח"ב ס"י תקז; שו"ת תשב"ץ ח"ג ס"י יט; ביאור הגר"א או"ח שם; [41] מ"ב שם סק"ב; [42] שו"ע שם ב; מ"ב שם סקט"ו. וראה בשו"ת שבט הלוי ח"י ס"י רכא אות א, שהביא פוסקים החולקים על דין השו"ע, ומעדיפים לדחות הקבורה ליום טוב שני, ולדעתו יש ללמד זכות על הנהגים כן, בעיקר בגלל הבעיות ההלכתיות הכרוכות בקבורת מת ביום טוב, עיי"ש; [43] מ"ב שם סקט"ז; [44] שו"ת רמ"ע מפאנו ס"י טו; [45] ביאוו"ל שם ד"ה אסור; [46] שו"ת שבט הלוי ח"א ס"י קלד; [47] העמק דבר, במדבר יז יב, והרחב דבר שם סק"א; שמירת שבת כהלכתה פ"ג הע"ז קג; הגר"ש אויערבאך והגר"י נויבירט, הובאו דבריהם בנשמת אברהם ח"ה חאו"ח ס"י שכח סק"ב; [48] שו"ת אגרות משה חאו"ח ח"ג ס"י סט; [49] שבת קכח ב; רמב"ם יום טוב ד טו; וטושו"ע או"ח תצקג ג; [50] טושו"ע או"ח תצו ב, וברמ"א שם; [51] חיי אדם קג ב; מ"ב שם סק"ו; [52] מ"ב שם סק"ה; [53] מ"ב ס"י תצו סק"ז. וראה עוד בשמירת שבת כהלכתה פ"ג ס"י סכ"ח; [54] שו"ת באר משה ח"ח ס"י קנ; [55] שו"ת אבני נזר חאו"ח ס"י שצד-שצה; שמירת שבת כהלכתה שם; [56] רמב"ן, תורת האדם, שער המיחוש; רמ"א או"ח תצו ב. אמנם ראה בשעה"מ יו"ט א כד, שכתב בדעת הסמ"ג ל"ת עה, שהתיר אף מלאכות דאורייתא, אך אין הכרח בפירושו - ראה אנציקלופדיה תלמודית, כרך כג, ע' יום טוב שני של גלויות, הע' 621; [57] מ"ב שם סק"י; שע"ה"צ שם סק"י; [58] ס' יו"ט שני כהלכתו, פ"ג הע"ז צו, בשם הגר"ש אויערבאך; שולחן שלמה ה"ל יו"ט ח"א ס"י תצו סק"ז; [59] ס' מעדני שלמה עמ' לה הע"ז י, בשם הגר"ש אלישיב; [60] שע"ה"צ שם סק"ט; [61] שו"ת מנחת יצחק ח"י ס"י מא; [62] הגר"ש אויערבאך, הובראו דבריו בס' יום טוב שני כהלכתו (הרב ירחמיאל דוד פריד), פ"ה הע"ז כה; שולחן שלמה ה"ל יו"ט ח"א ס"י תצו סק"ב; [63] ביצה ו א; רמב"ם יו"ט א כג; טושו"ע או"ח תקכו ד. וראה בשו"ע שם פרטי דינים בנידון; [64] רא"ש ור"ן, ביצה שם; המחבר או"ח שם; [65] שו"ת תרומת הדשן ס"י פב; מרדכי ה"ל אב"ל; רמ"א שם.

לקניה בחנות הספרים

<p>לכרך-30 *** לשמונת הכרכים: 190</p>	<p>כל כרך 60 ₪ לשמונת הכרכים: 420 ₪</p>	<p>שו"ת "במראה הבזק", חלקים א-ח חלקים ג' + ו' אזלו. בע"ה, ישלחו לקונים לכשיצאו לאור מחדש קרוב.</p>
<p>לכרך - 50 *** לשבעת הכרכים: 250</p>	<p>כל כרך 80 ₪ לשבעת הכרכים: 500 ₪</p>	<p>שו"ת "במראה הבזק", בכריכה מהודרת חלקים א-ז</p>

Antwerp, Belgium

אנטוורפן, בלגיה
טבת תשע"א

תוקף גיור קטנה מאומצת אצל הורים שאינם שומרי תורה ומצוות

השאלה

פלוגי, שהוא אברך בישיבתנו שאל אותי לגבי אחותו המאומצת. הוא עצמו חזר בתשובה רק לפני כשלוש שנים, וכל משפחתו עדיין אינה שומרת תורה ומצוות. אחותו תהיה בת 12 בעוד כחצי שנה, וזו שאלתו: הוריי אימצו ילדה מרומניה אשר הגיעה אלינו כאשר הייתה בגיל שמונה חודשים. הילדה עברה תהליך גיור פורמלי בחסות רב ידוע. בשלב מסוים של הגיור התבקש אבי לאשר שהוא מתכוון לגדל את בתו ואת שאר הילדים (כולל אני) בחינוך דתי. אבי לא הסכים לכך, אך מי שליווה אותו התעקש שיגיד זאת בכל זאת בפני הרבנים בבית הדין, ולבסוף הוא אמר. אין צורך לומר איזה חילול השם הסיטואציה הזאת יצרה בקרב משפחתי החילונית באמרה ש"הכל היה מכור מראש". אחותי ואחיי לא חונכו ולא נשלחו לחינוך דתי, ובבית אין שום אווירת חינוך יהודית מסורתית פרט לכלים מופרדים (בגללי) וקידוש בשבת, שגם אותו עושים כפולקלור ומחללים את השבת לפניו ומיד לאחר מכן. ברצוני לשאול, האם כיוון שהוריי לא קיימו את מה שהם אמרו בבית הדין, הגיור של אחותי בטל? והאם אחותי תחשב יהודייה בהנחה שהיא לא תקבל על עצמה לקיים תורה ומצוות בגיל 12?

תשובה

א. גיור של קטן נחשב זכות עבורו¹, ומגירים אותו על דעת בית הדין.

ב. הגיור של הקטן חל גם בלי שההורים המאמצים קיבלו עליהם מצוות עבור הקטן המתגייר². ואולם מכיוון שאנו חפצים שהגירות תחזיק מעמד והקטן לא ימחה כשיגדל³, וגם כדי שהגיור יהיה נחשב לזכות לקטן בלי פקפוק⁴, בית הדין לכתחילה דואג שהקטן שמתגייר יהיה בסביבה של שומרי תורה ומצוות.

ג. בנידון דידן, לפי טענת האח, ההורים לא התחייבו באמת לקבלת מצוות, ואולם גם אם הדבר נכון אין הדבר מבטל את גיור האחות⁵.

ד. גר קטן שמגיע לגיל שלוש עשרה או גיורת קטנה שמגיעה לגיל שנים עשרה יכולים למחות על גיורם⁶. בנידון דידן, העובדה שאינה שומרת מצווה כזו או אחרת אינה נחשבת מחאה, כיוון שהיא מצויה בין כאלה שאינם מקפידים על שמירת המצוות⁷. במקרה כזה, מחאה בגירות צריכה להיעשות במפורש. כלומר, אם אינה חפצה בגיור – עליה לומר שאינה רוצה להיות יהודייה⁸.

ה. אם לא מחתה משגדלה, שוב אינה יכולה למחות⁹.

ו. אין לשאול אותה אם רוצה למחות¹⁰. יש להמליץ שסביב חגיגת בת המצווה תעשה כמה מצוות, כמו צדקה, תפילה וכד', כדי שתחשב כנוהגת מנהג יהדות¹¹ ואז כבר לא תוכל למחות.

¹ כתובות (יא ע"א): "גר קטן מטבילין אותו על דעת בית דין... משום דזכות הוא לוי". וכן פסק הרמב"ם (הלכות איסורי ביאה יג, ז) והשולחן ערוך (יו"ד רסח, ז).

² כדי לגייר גר קטן אין צורך בקבלת מצוות כי אין לקטן דעת לקבל מצוות. גם לשיטת התוספות (הובאה ברשב"א כתובות שם ד"ה כיון שהגדילה) שגם כשגדלה אינה גיורת גמורה "ע"ד שמודיעין אותה מתן שכרן ועונשן של מצות", מדובר על השלמת הגירות, שלאחר שהודיעה – אינה יכולה למחות, וכל עוד לא הושלם התהליך אינה נחשבת גיורת גמורה. אבל אין הכוונה שקודם שהגדלה אינה גיורת כלל. וכך יש לבאר גם בדעת התוספות בסנהדרין (סח ע"ב ד"ה קטן). ולדעת הרשב"א (שם) עצמו משמע שהיא גיורת גמורה אף שבקטנותה אין קבלת מצוות, אלא שיש לה אפשרות למחות כשהיא תגדיל.

אלא שהפוסקים דנו במקרה שאין ההורים שומרים תורה ומצוות, אף שאין בזה בעיה עקרונית של חסרון בקבלת המצוות, כי אין בגיור קטן קבלת מצוות כנ"ל, אבל אולי במקרה כזה אין הגיור נחשב זכות לקטן, ולפיכך אין לגיירו לכתחילה ואולי הגיור אינו תופס אפילו בדיעבד, ועיין הערה 4.

³ אנו חפצים בקיום הגיור כדי למנוע תקלה גדולה, שבת גויה שאומצה בגיל צעיר מאוד, גדלה במשפחה יהודייה ומתחנכת במוסדות יהודיים, ועלולים לחשוב שהיא יהודייה.

⁴ באשר לגיור קטן שישנה הערכה שלא יקיים מצוות כשיגדיל משום שגדל בסביבה שאינה שומרת תורה ומצוות, עיין בשו"ת שיח נחום למו"ר הגרני"א רבינוביץ (סי' סח) שצייין לדברי הגמרא (שבת סח, ע"ב): "רב ושמואל דאמרי תרוייהו: אפילו תינוק שנשבה לבין הנכרים וגר שהתגייר לבין הנכרים כהכיר ולבסוף שכח דמיו", ופירש הרמב"ם (הלכות שגגות ז, ב) שמדובר בגר קטן שנתגייר בעודו חי בסביבה של גויים, שאז אינו מקיים מצוות, ולמרות זאת בית דין גיירוהו וגירו תקף, וכן פירש המאירי (שבת שם). והטעם בדבר הוא שעצם הגירות היא זכות עבורו, שמצטרף למחנה השכינה, ומן הסתם מקיים חלק מהמצוות, לפחות מאלו שבין אדם לחברו, ומה שאינו מקיים מצוות רבות הוא משום שהוא אנוס. עוד כתב בשו"ת בית יצחק (יו"ד סי' ק, יא): "עדיף ליה ליכנס לכלל ישראל אף שיענש, דכל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, וזכות גדול לפניו אף שעבר על מקצת עבירות" (וראה גם דבריו באבן העזר חלק א סי' כט, ח). וכיוצא בזה כתב בשו"ת אגרות משה (יו"ד חלק א סי' קנח): "אפשר שמכל מקום הוא זכות שאף רשעי ישראל עדיפי מעכו"ם" (וכן נראה מדבריו באבן העזר חלק ד סי' כו). וכן סובר האחיעזר (יו"ד חלק ג סי' כח), שבדיעבד גיור כזה תקף.

אמנם, עיין דברי הגראי"ה קוק (שו"ת דעת כהן סי' קמז) שכתב: "אבל בענין שהדבר מתברר, שאין דעתם כלל לקיים ולהזהר מאיסורי תורה, מאי מהני מה שהם מוסרים אותו לגירות ע"ד ב"ד, דפשיטא דלא עדיפא מסירתם מאילו מסר א"ע לגירות במילה וטבילה, שכיון שחסרה קבלת המצוות אין זו גירות כלל". ומלשון זו משמע שאף בדיעבד אין כאן גירות. וכן משמע בדברי הגרי"צ מפוניבז' (זכר יצחק חלק א סי' ב ד"ה הנה נתברר) ומו"ר הגר"ש ישראלי (בספרו משפטי שאול עמ' רמט), ויותר מפורש בדברי המנחת יצחק (חלק ג סי' צט, ראה שם אות ג ואות יא). אך נעיר שהנידונים הישירים שבדברי הדעת כהן, הזכר יצחק והמשפטי שאול הם האם לגייר לכתחילה במקום שההורים לא יגדלו את הקטן לשמירת מצוות, ועל כן אינו מפורש בדבריהם שבדיעבד אם כבר גיירו, היו מחליטים שבאמת הגירות אינה כלום. על כל פנים, מכיוון שלעיל התבאר מדברי הרמב"ם והמאירי שאם בית דין גיירוהו אף בעודו בין הגויים הגיור תקף, וכן פסקו במפורש כמה מן הפוסקים כפי שהתבאר לעיל, יש להורות למעשה שבדיעבד הגיור תקף.

5 כמבואר בהערה הקודמת, חלות גיור הקטן אינה תלויה בקבלת מצוות של ההורים המאמצים, והגיור נחשב זכות למתגייר גם אם לא ישמור תורה ומצוות.

6 גמרא כתובות (שם): "הגדילו – יכולין למחות", וכן פסק הרמב"ם (הלכות מלכים י, ג) ובשולחן ערוך (שם). אמנם החתם סופר בתשובה (יו"ד סי' רנג) נקט שגר קטן שאחד מהוריו הביאוהו להתגייר אינו יכול למחות על גיורו, והוכיח כן מהרי"ף, שהשמיט את אפשרות המחאה. וכן פסק הבה"ג, שאם ההורים הביאוהו להתגייר אף שהם עצמם לא התגיירו אין הקטן יכול למחות. החתם סופר ביאר שהטעם הוא שכאשר ההורים הביאוהו להתגייר הרי הם מקבלים את תנאי הגירות. כלומר הקטן הוא ברשות ההורים ולכן הם יכולים לגיירו. החתם סופר מוסיף מסברה, שבמקרה שההורים גם כן מתגיירים, אזי "אם הוא ישאר בגיותו קשה להם להיות עמו באגודה אחת, שהרי עושה יין נסך וכשיהיה אבותיו נפרשין ממנו מפרשין אותו מחיותו, על כן זכות גדול הוא לו ואינו יכול למחות". אלא שדברי החתם סופר הם נגד דברי רש"י (שם ד"ה הגדילו), הרשב"א (שם ד"ה אמר רב יוסף), הריטב"א (שם ד"ה אמר רב יוסף), והר"ן (שם ד"ה בדפי הרי"ף ד"ה גרסינן בגמרא), וכן נפסק בשולחן ערוך. ועוד, שיתכן שבה"ג יודה בנידון דידן, שמדובר בבת מאומצת שאין ההורים המאמצים יכולים לקבל את תנאי הגירות עבורה, כיוון שאינה ברשותם ממש. וגם, נראה מלשון החתם סופר שצידד להלכה כך רק במקרה שאחד מההורים מתגייר עמו, ואז אינו יכול למחות, וכך הבין הפתחי תשובה (יו"ד סי' רסח ס"ק ח) בשמו. לפי זה, בנידון דידן, שההורים לא התגיירו עמה, יש מקום לומר שוודאי שלכל הדעות תוכל למחות.

7 שו"ת אחיעזר (יו"ד חלק ג סי' כח) שכתב "אבל באמת מאי שיחלל את השבת ושאר עבירות אין זה כמחאה על הגירות רק שעובר עבירה כישראל ובודאי הוי גר", וכעין זה כתב בשו"ת מהרש"ם (חלק ו סי' קט), אבל עיין שו"ת תשובות והנהגות (חלק ב סי' תקיב).

8 אין לומר שאי קיום המצוות כשתגדל נחשב למחאה, מכיוון שהיא פועלת לפי מה שהיא מכירה ולא מתוך רצון למחות בגירות, וכנ"ל בהערה 7, וכפי שהבאנו לעיל מהגמרא בשבת (סח ע"ב) שהשוותה בין גר קטן שנתגייר בין הגויים לתינוק שנשבה לבין הגויים, שדינו שהוא אנוס. אמנם נראה פשוט שאם תכריז במפורש שאינה רוצה להיות יהודייה – יחשב הדבר למחאה.

9 ראשונים נחלקו מתי כבר אינו יכול למחות: לדעת הרשב"א (כתובות יא ע"א ד"ה כיון שהגדילה) גר קטן צריך למחות כשהוא עדיין קטן ולהמשיך במחאתו לאחר שגדל. לדעתו אם הוא לא מחה ברגע הראשון לאחר שגדל, שוב אינו יכול למחות. לדעת התוספות (דבריהם מובאים ברשב"א שם) צריכים להודיע לגר קטן על שכר ועונש המצוות, ואם הוא לא מחה מיד לאחר מכן והוא כבר גדול, שוב אינו יכול למחות. לדעת התוספות (שם ד"ה לכה גדלה) והרא"ש (שם פרק א סי"ג) אם נהג מנהג יהדות משגדל, שוב אינו יכול למחות. הטור ושולחן ערוך (יו"ד רסח, ח) פסקו כדעת התוספות והרא"ש.

10 מטבע הדברים ההורים סיפרו לה שהיא גיורת, ואם משום מה לא סיפרו לה עד כה, צריך לספר לה כדי למנוע מצב שרק בגיל מבוגר יותר היא תדע שהתגיירה, ושמה תמחה אז, ומחאתה מועילה כפי שכתב הים של שלמה בכתובות (שם פרק א סי' לה). יש לחשוש שבגיל מבוגר יותר הסיכויים שתמחה גדולים יותר, שכן היצר אז חזק יותר מהיצר בראשית ימי הנערות, ולכן יש להעדיף לספר לה בצעירותה, וכן כתב בשו"ת אגרות משה (יו"ד חלק א סי' קסב). מכל מקום אין חיוב לבקש ממנה לקבל המצוות ולספר לה על אפשרות המחאה, שכן לא מצאנו בפוסקים חיוב לספר לגר קטן דבר זה. ואם תנהג מנהג יהדות – שוב לא תוכל למחות, אף שלא ידעה על אפשרות המחאה. אמנם השיטה מקובצת (שם) הביא שדעת התוספות היא שכשתגדיל מודיעים ומזהירים אותה על המצוות, ובאותה שעה יש לה למחות, ואם לא הודיעה – ודאי יכולה למחות אף על פי שגדלה. אבל נראה ששיטה זו היא אותה שיטת התוספות שהביא הרשב"א (ראה לעיל הערה 2 ו-9), שהשלמת הגיור תלויה בהודעת השכר והעונש של המצוות. אבל לרוב הראשונים אין השלמת הגיור תלויה בידיעתה משתגדל, אלא הגיור חל בהיותה קטנה, ואם רוצה למחות יכולה לבטל הגירות על ידי שתמחה כשתגדל. כך נראה מהגמרא, שלא נזכר שצריך להודיע לה ולהזהיר אותה על המצוות. וכן עולה מפשט דברי הרמב"ם והשולחן ערוך, ש"משנהג מנהג יהדות משגדיל שוב אינו יכול למחות", וכמו שכתבנו בהערה 9.

11 על פי השולחן ערוך (שם). אמנם אם אינה יודעת שהיא גיורת לא תועיל העובדה שנהגה מנהג יהדות, וכפי שכתב הים של שלמה שהזכרנו לעיל. והטעם הוא שאין בהתנהגותה שום ביטוי לרצונה, מכיוון שכלל אינה יודעת על דבר גיורה.

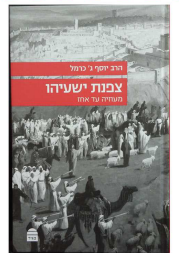
בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,
הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

חברי הוועדה המייעצת:
הרב זלמן נחמיה גולדברג
הרב נחום אליעזר רבינוביץ
הרב ישראל רוזן

חדש – "צפנת ישעיהו" מאת הרב יוסף כרמל

הנביא ישעיהו פעל באחת מהתקופות הסוערות והדרמטיות ביותר בחיי האומה הישראלית, תקופה של ציפייה למשיח שנשברה ברעש אדמה נורא, וחוללה גם מהפך רוחני ופוליטי. האור בקצה המנהרה הפציע שוב רק בימי של חזקיהו. צפנת ישעיהו: מעזיזה עד אחז מפגיש אותנו עם שלושה מלכים שעמדו בצומת היסטורי זה בתולדות עמנו: עוזיה, המלך שדרש את האלוהים אך לקה בצרעת בעקבות חטאו; יותם, המלך הצדיק ביותר בתולדות עמנו; ואחז, המלך אשר הכיר בקב"ה אבל לא האמין בהשגחתו. בביאורו לנבואות ישעיהו, נצמד הרב כרמל, לדברי חכמינו וגדולי הראשונים, ומציע דרך מרתקת ללימוד תנ"ך בעקבות חז"ל. קריאה זו מבהירה את התכנית האלוהית ומבררת סוגיות עקרוניות באמונה. צפנת ישעיהו מגלה לקורא את משמעות הנבואות לדורו של הנביא ואת הרלוונטיות שלהן לדורנו.

לרכישה

הספר משטר ומדינה בישראל על פי התורה (4 כרכים) מאת הרב נפתלי בר אילן,
יצא לאור בעריכה חדשה בהוצאת מכון "ארץ חמדה"

הספר מתמודד עם אתגרי השעה הניצבים בפני המדינה היהודית העצמאית ע"י ניתוח וביור מקיפים במקורות. בין הנושאים הנדונים - משטר דמוקרטי ומלוכני, שלטון החוק, הפרדת רשויות, ביקורת שיפוטית, טוהר השלטון, מדיניות פסקלית ומוניטרית, שירותי רווחה, סל תרופות, איכות הסביבה, משפט בינלאומי, אמנת ג'נבה, כבוד האדם וחירותו, פיתוח האישיות, זכויות אזרח ועוד ועוד.
זכה בפרס הרב קוק ובפרס הרב ישראלי של מכון ארץ חמדה.

